

Таким чином ми бачимо, що сформувалась приблизна стратегія, за допомогою якої можна втілити в життя приведення нашого законодавства до стандартів Євросоюзу, єдине що необхідно запам'ятати та дотримуватись – не можна сліпо орієнтуватися на стандарти Європи, при реформуванні правової системи за основу має братися економічна та соціальна ситуація, що склалася в Україні на сьогодні.

Реформування правової системи ґрунтується на цивілізованих принципах і нормах права, що має сприяти утвердженню законності й гуманізму в суспільстві. Водночас лишається багато проблем, які має вирішити законодавець, аби правова система Української держави сповна відповідала світовим стандартам.

**Капітонова Наталія Володимирівна,
ад'юнкт докторантури та аспірантури
НАВС**

ФУНКЦІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Становлення України як розвинутої демократичної, правової держави залежить від ефективної роботи всіх правоохоронних органів. Щоб унеможливити руйнацію демократичних здобутків, тенденційних за своєю природою, необхідно створювати системи забезпечення прав людини як базової складової. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Захист прав та свобод людини та їх гарантії визначають не тільки зміст і спрямованість діяльності держави, а є одним з напрямків цієї спрямованості, котрий реалізується в покладених на певні державні органи функції. Захист прав і свобод людини є однією з функцій правоохоронних органів.

Постає питання щодо того, що ж науковці мають на увазі, коли звертаються до поняття "функція", і якими функціями наділені правоохоронні органи, які є складовою державного механізму реалізації та забезпечення демократії в суспільстві.

Як визначають Марочкін І.Є., Сібільова Н.В., Тихий В.П., усі державні органи, як і правоохоронні органи, виконують тільки їм притаманні функції, які визначаються як головні напрямки діяльності, що безпосередньо визначають їх сутність та призначення [1, с. 54]. Відповідно до цього визначення, під функцією ми розуміємо напрям діяльності, що безпосередньо виражає її сутність та призначення. Функції відповідно в залежності від напрямку діяльності окремо мають поділ на наглядові та ненаглядові. Серед ненаглядових окреме місце займають правоохоронні функції.

Як визначає Лапутіна Ю.А., однією з невід'ємних функцій держави є правоохоронна [2, с. 25]. Від рівня її забезпеченості юридичними, інтелектуальними, матеріально-технічними ресурсами залежить як ступінь захищеності людини та суспільства, так, значною мірою, і перспективи розвитку самої держави.

Функції правоохоронних органів - це основні напрямки їх діяльності. Функції, властиві правоохоронному органу, визначають його організацію, структуру й компетенцію [1, с. 57].

Як визначають професори Мельник М.І. та Хавронюк М.Л. [3, с. 27], правоохоронні функції поділяють на головні, другорядні та допоміжні. Головні безпосередньо пов'язані з боротьбою зі злочинністю. До них належать: профілактична (тобто попередження правопорушень, які тягнуть за собою адміністративну чи кримінальну відповідальність); захисна (захист життя, здоров'я, прав, свобод та законних інтересів фізичних осіб); охоронна (охорона громадської безпеки, громадського порядку, власності); оперативно-розшукова; розслідування злочинів; судового розгляду справ; розгляду справ про адміністративні правопорушення; виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів дізнання і досудового слідства та прокурорів.

До другорядних та допоміжних функцій належать: контрольна (наглядова); дозвільна; правороз'яснювальна; аналітична та/або методична; інформаційна; нормотворча (з правом видання актів міжвідомчого характеру); координаційна.

В свою чергу, Юзікова Н.С. визначає, що основні напрями судової і правоохоронної діяльності визначаються багатогранністю видів державної діяльності, що виконують різні соціальні функції [4, с. 16-17].

Правоохоронні функції – це основні напрями впливу на будь-які випадки порушення прав та законних інтересів фізичних заходів в установленій законом формі.

Період існування України як незалежної держави був дуже складним як з точки зору практичного забезпечення правоохоронної функції, так і з боку законодавчого регулювання цієї діяльності. Значне зростання кількості правопорушень, поява нових видів злочинів, підвищення рівня технічного оснащення та кваліфікації злочинців – все це вимагало від держави швидкого реагування. Практично всі державні органи, що здійснюють правоохоронну діяльність, були залучені до боротьби із цими негативними явищами. У межах правоохоронних відомств створювались нові підрозділи, іноді з майже однаковими функціями, які раніше не були властиві цим державним структурам. Вимоги до законотворчого процесу

також були досить жорсткими – необхідно було у стислий термін забезпечити правоохоронні органи дієвим механізмом юридичного супроводження виконання власних функцій. Всі ці дії держави мали позитивні результати, зокрема в подоланні значного "валу" злочинності.

Правоохоронні функції – це основні напрями впливу на будь-які випадки порушення прав та законних інтересів в установленій законом формі.

Розглядаючи з позицій теорії діяльності проблеми правового регулювання процесу реалізації державними структурами правоохоронних функцій, слід зазначити, що основні проблеми, які виникають на рівні практичної реалізації ними своїх завдань, знаходяться саме у площині теоретичного обґрунтування структури такої діяльності. Державні органи фактично є тими суб'єктами, які створені саме з метою реалізації тієї чи іншої функції держави. Тобто, зміст функції виступає загальною метою діяльності такого органу, а завдання, що виконуються ним – цілями, наміченими з урахуванням конкретних історичних, політичних, економічних, соціальних умов.

Правоохоронна функція виступає як одна з функцій, від успішності реалізації якої залежить стан існування держави. Проте це не єдина функція, яка впливає на згадані процеси. Сфера потенційних загроз державі виходить за межі тільки правового забезпечення та рівня захищеності правовідносин. Існують певні негативні явища, від яких держава також потребує захисту. При цьому вони впливають не тільки на правовідносини, а на різні сфери людського буття.

Функції правоохоронної діяльності характеризуються чітким розподілом компетенції правоохоронних органів. Діяльність останніх відбувається за основними напрямками, які визначаються функціональним розподілом та наявністю спеціалізації правоохоронних органів. Тому наявність або відсутність функцій правоохоронної діяльності є підставою для визначення місця та статусу відповідного правоохоронного органу. Усі функції взаємозалежні і взаємопов'язані.

Як вірно помічає Божьев В.П. [5, с. 16], при загальній характеристиці правоохоронних органів використовується поряд з функціями й завданнями такий параметр як основні напрямки діяльності правоохоронних органів. Якщо функції пов'язані із завданнями, які вирішують правоохоронні органи в боротьбі зі злочинами й іншими правопорушеннями, то основні напрямки визначають цілі діяльності правоохоронних органів, які впливають із правової політики держави.

Найбільш тісно пов'язані між собою функції, здійснювані у кримінальних справах: оперативно-розшукова діяльність, розслідування, обвинувачення й прокурорського нагляду, захисту й правосуддя. Ці функції у конкретній кримінальній справі можуть впливати одна на одну, можуть реалізовуватися одночасно [6, с. 10]. Послідовне здійснення характерним є, наприклад, для розслідування й правосуддя, одночасно – для обвинувачення, захисту й правосуддя. Необхідно також відзначити, що деякі функції можуть здійснюватися й не правоохоронними органами, а іншими учасниками судочинства у кримінальній справі. Наприклад, потерпілий може виконувати функцію обвинувачення, сам підсудний – виконує функцію захисту.

Деякі однойменні функції виконуються різними правоохоронними органами при розмежуванні їх підвідомчості, підслідності або підсудності.

Функція попередження злочинів та інших правопорушень займає особливе місце. Серед правоохоронних органів немає такого, котрий був би спеціально створений для її реалізації. Дану функцію зобов'язані виконувати по суті всі без винятку правоохоронні органи. Справа в тім, що здійснення будь-якої іншої функції так чи інакше в остаточному підсумку служить попередженню злочинів та інших правопорушень. Але це не виключає, а навпаки, припускає цілеспрямовані дії правоохоронних органів для реалізації цієї функції поряд з тією функцією, що є основною. Такий обов'язок прямо записаний, наприклад, для органів, що здійснюють функції оперативно-розшукової діяльності, розслідування.

Функції діяльності правоохоронних органів реалізуються в конкретних діях суб'єктів, що здійснюють цю діяльність. Дії знаходять зовнішнє вираження в певних формах діяльності. Отже, під формою розуміється об'єктивоване вираження сутності дій суб'єктів, спрямованих на досягнення поставлених цілей та завдань [7, с. 211].

Значна роль у зміцненні законності і правопорядку в державі належить поліції, її діяльність здійснюється в ім'я торжества законності, спрямована на охорону суспільства від злочинних посягань, забезпечує порядок у громадських місцях та ін. Законність є основою діяльності цих органів: вони повинні діяти в цілях, установлених правом, на основі права і у правових формах.

Список використаних джерел:

1. Організація судових та правоохоронних органів / І.Є. Марочкін, Н.В. Сібільова, О.Б.Зозулинський та ін. – Харків, 1996. – 138 с.

2. Лапутіна Ю.А. Законодавче забезпечення правоохоронної функції держави: методологічні аспекти вдосконалення // Стратегічна панорама. – 2003. – №1. – С. 26-28.
3. Мельник М.І., Хавронюк М.Л. Суд та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність: закони і коментарі: Навчальний посібник. – К., 2000. – 512 с.
4. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України: Навчальний посібник. – К.: Істина, 2006. – 320 с.
5. Правоохранительные органы: Учебник / Под ред. В. П. Божьева. - М.: Спарк, 2002. – 325 с.
6. Кондратьев Я. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 426 с.
7. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. - Харків: Консум, 2001. - 656 с.

**Каритун Олександр Іванович, курсант
3-го курсу ННІ №2 НАВС
Науковий керівник: Тихомиров Д.О.
доцент кафедри теорії держави та
права НАВС, кандидат юридичних
наук**

ЛАТЕНТНІСТЬ ЗЛОЧИНІВ В СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ

Актуальність теми зумовлена специфікою розвитку України, на шляху формування соціально-правової держави. Однак злочинність є однією з основних перепон в процесі становлення. Ще більш небезпечним явищем стає латентна злочинність. Відповідно постає ціла низка запитань, що впливають з проблеми взаємозв'язку розвитку держави в соціально-правовому руслі, і впливу відповідної злочинності на нього.

Соціальна правова держава - це сучасна політико-правова теорія, де слово "соціальна" несе велике смислове навантаження: воно підкреслює, що держава бере на себе турботу про матеріальний добробут громадян, здійснює функцію регулювання економіки з обов'язковим урахуванням екологічних вимог, забезпечує захист соціальних та індивідуальних інтересів, участь трудящих у прийнятті рішень на виробничому рівні з метою запобігання необмеженого панування підприємців та ін. Здавалося б, що "правова держава" і "соціальна держава" несумісні, оскільки перша передбачає певну свободу особи від держави, а друга, навпаки, - активність держави в соціальному захисті особи. Однак сучасні правові теорії спростовують це твердження, пропонують шляхи розвитку держави саме в соціально-правовому напрямку.[3]

Злочинність ж це - відносно масове, історично мінливе, соціальне і кримінально-правове явище, що являє собою цілісну сукупність всіх злочинів, вчинених на певній території за відповідний період часу. В Україні відповідне явище стає загально-соціальним, що охоплює практично усі верстви населення та сфери життя. Відповідна масовість зумовлює збільшення частки латентних злочинів від загальної їх кількості.

А. П. Закалюк визначає латентну злочинність як частку «злочинності, що становить сукупність злочинів різних видів, які вчинені, але з різних причин не стали предметом передбаченого законом реагування у вигляді порушення кримінально-процесуального провадження та притягнення винних у їхньому вчиненні до відповідальності». Поширення даного явища ставить під сумнів реальність прагнення розвитку України як соціально-правової держави. Адже явище латентної злочинності апіорі має бути максимально мінімізовано, як одним із факторів що найбільш негативно впливає на процес соціально-правового формування держави.[4] Найбільш поширеними серед них є економічні злочини, вчинені з метою матеріального збагачення (крадіжки, шахрайства, заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем тощо).

Постає питання в чому ж причини такої тенденції?

Дати чітку відповідь досить складно, в першу чергу це зумовлено тим, що повністю оцінити масштаби явища і сферу поширення фактично не можливо. Однак можна визначити певні фактори, які сприяють розвитку даного явища.

Головним серед них буде загальний добробут в суспільстві, населення змушене вчиняти злочини в силу відсутності елементарних засобів існування.

Ще одним фактором є відсутність покарання за вчинене правопорушення, держава фактично не може реалізувати одну з основних функцій – захистити своїх громадян. Органи та посадові особи, що мали б займатись цим, самі ж нерідко вчиняють злочини, латентність який є неймовірно високою.[8]

Характерною тенденцією, що негативно характеризує нашу державу є те, що збільшується латентність насильницьких злочинів, та інших де є явні наслідки, потерпілі, в той час як в інших державах,